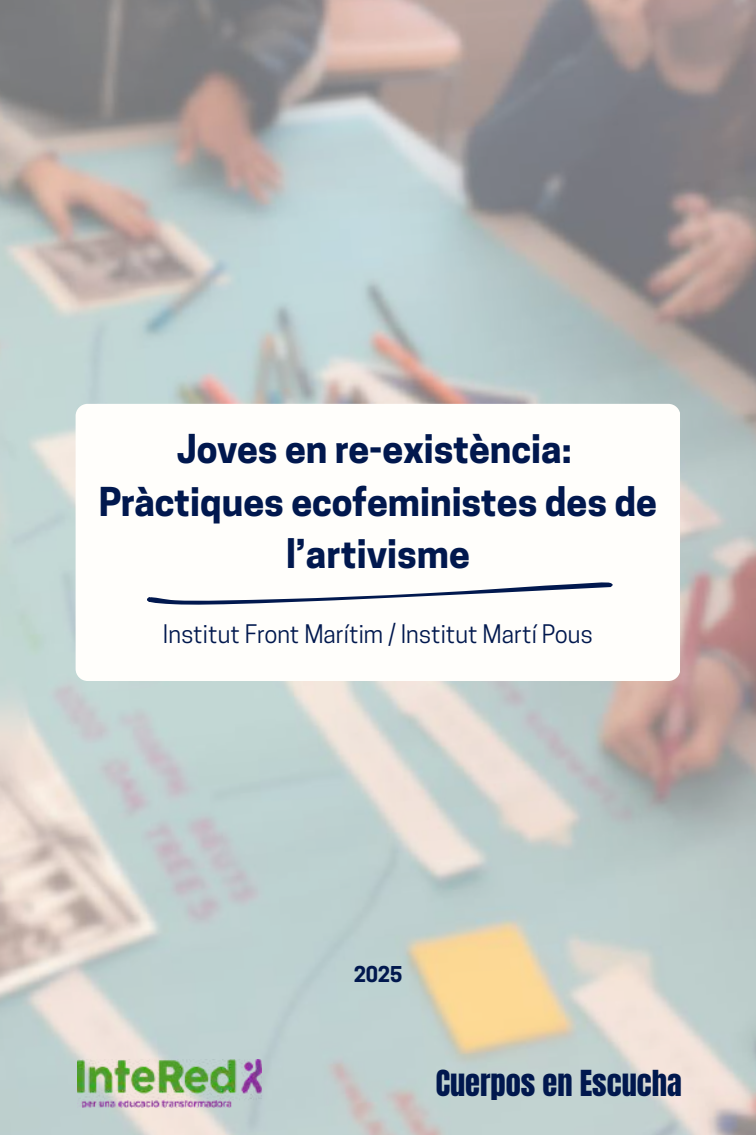

Joves en re-existència: Pràctiques ecofeministes des de l'artivisme

Institut Front Marítim / Institut Martí Pous

2025

Edita: **InteRed**

Autoria: **Ida Barbati i Montse Aránega** (Cuerpos en escucha)

Coordinació: **Anna Celda i Adriana Nicosia**

Maquetació: **Col·lectiu Cuerpos en Escucha**

Col·labora: **Júlia Antequera**

Data de publicació: 1 de desembre de 2025

No es pot alterar, transformar o generar-se una obra derivada d'aquesta publicació.

Aquesta publicació forma part del projecte *Joves en re-existència: Pràctiques ecofeministes des de l'artivisme*, finançat per l'Ajuntament de Barcelona.

El contingut de la publicació és responsabilitat exclusivament d'InteRed i no re-flecteix l'opinió del finançador.

Descripció del projecte marc teòric i objectius

A través de la proposta d'APS "Joves en re-existència: Pràctiques ecofeministes des de l'artivisme", **volem promoure una ciutadania compromesa amb la justícia global i la sostenibilitat de la vida**, que contribueixi a revertir els discursos perpetuats i eliminar les violències estructurals i històriques propiciades per un model de desenvolupament heteropatriarcal i colonial que alimenta i perpetua l'actual crisi eco-social.

Fina Miralles. *Dona Arbre*, 1973

Conscient que per desmuntar les situacions de desigualtat i violències existents en el nostre context local i global cal identificar-les des de la pròpia experiència, hem dut a terme processos d'**investigació-acció-participativa** a través de metodologies **basades en les arts comunitàries i l'artivisme** amb l'alumnat de secundària de l'IES Front Marítim i l'Institut Martí Pous, per tal d'imaginar i implementar, des d'un enfocament ecofeminista i de cures, accions transformadores (bones pràctiques) partint de narratives alternatives, en l'àmbit educatiu de centre i en el teixit comunitari.

L'**ecofeminisme** parteix d'una idea bàsica: que en l'actual sistema capitalista i patriarcal, tant el treball de les cures - realitzat principalment per les dones- així com els recursos de la naturalesa són explotats sense el degut reconeixement de la seva importància, quedant invisibilitzats, tot i que són indispensables per a la supervivència humana. El pensament occidental s'ha desenvolupat ignorant les bases materials que sostenen la vida. No obstant això, som éssers radicalment ecoDEPENDENTS i interDEPENDENTS. No podem pensar la vida humana i l'economia al marge de la naturalesa, ni al marge del temps que altres persones ens dediquen.

Des de InteRed defensem la lògica de la cura i la sostenibilitat de la vida a partir de tres dimensions: la dimensió ambiental que ens convida a portar modes de vida sostenibles, la dimensió reproductiva que ens interpel·la a la corresponsabilitat en les llars, i la dimensió social que **ens porta a conformar una ciutadania activa des de les cures**, entenent que, tal com defensem les teories ecofeministes, **som éssers ecoDEPENDENTS**, ja que depenem de la naturalesa per a sobreviure.

Aquest dossier en format diari de viatge pretén recollir el recorregut, impressions, reflexions, aprenentatges transitats durant el curs 2024-2025, per dos grups de joves de dos centres educatius de Barcelona en el marc de la proposta “Joves en re-existència: Pràctiques ecofeministes des de l’artivisme”.

Joves en re-existència és un projecte impulsat per InteRed, amb la col·laboració del col·lectiu d'artistes *Cuerpos en Escucha*.

Té com a objectiu introduir una perspectiva ecofeminista a les aules a través de la creació artística, per tal de reflexionar envers les desigualtats, la justícia global i les violències perpetuades històricament sobre els territoris i els cossos de les dones.

Conscient que per a desmuntar les situacions de desigualtat i violències existents en el nostre context local i global cal identificar-les des de la pròpia experiència, hem dut a terme processos d'investigació-acció-participativa a través de metodologies basades en les arts comunitàries amb l'alumnat de 4t d'ESO de l'**IES Front Marítim** i l'**Institut Martí Pous**, per tal d'imaginar i proposar bones pràctiques en l'àmbit educatiu de centre i en els barris des d'un enfocament ecofeminista i de cures.

“La educación se convierte en una forma de acción que va asociada a los lenguajes de crítica y posibilidad. Representa, finalmente, la necesidad de una entrega apasionada por parte de los educadores para hacer que lo político sea más pedagógico, es decir, para convertir la reflexión y la acción críticas en partes fundamentales de un proyecto social”
(Giroux, 1990, p.161).

Treballar des de les arts ens permet **indagar des d'allò desconegut, generant espais de no-sabers que ens porten a descobrir nous escenaris possibles per arribar a la mobilització i l'acció transformadora**. Són aquests espais de “no-saber” els que ens confronten i ens porten a indagar les concepcions i estructures socials apreses provinents d'una “història única” que ens narra històries fragmentades, molt allunyades de les realitats de les persones joves.

Aquest dossier pretén visibilitzar aquests espais de no-saber que s'han donat durant el procés de treball amb les joves i que, a mesura que el projecte avançava, han descobert reflexions, emocions, propostes i accions de canvi en els seus centres educatius i en els seus barris. L'objectiu d'aquest dossier **és posar en valor la trajectòria i aprenentatges de les joves durant el procés**, així com aportar un material pedagògic model per ser reproduït en altres possibles projectes educatius a les aules.

Tota la documentació exposada en aquest dossier ha estat recollida per Cuerpos en Escucha i InteRed durant el transcurs de l'activitat, material des del qual posteriorment s'ha generat la narrativa d'aquest quadern de viatge.

Institut Front Maritim

Institut Martí Pous

Darrera d'aquesta proposta...

InteRed és una entitat que impulsa processos educatius des d'un enfocament local-global, proporcionant eines per qüestionar i transformar de manera crítica el model social, polític i econòmic existent, un model que genera violències estructurals que deriven en greus injustícies socials. Aquesta presa de consciència ens permet impulsar l'acció transformadora i d'incidència política en els nostres àmbits d'actuació: centres educatius, espais veïnals i comunitaris, espais d'educació no formal, etc.

A través de metodologies participatives afavorim espais de diàleg emancipadors individuals i col·lectius que posen el focus en les relacions humanes, valoren la riquesa i la diversitat de sabers i propicia espais de cura i autocura mitjançant la creació de xarxes i aliances amb altres entitats, espais i col·lectives comunitàries

Cuerpos en escucha és un projecte de recerca artística coordinat inicialment per Ida Barbatí i Valentina Gaia Lops, i a partir del 2024 amb Montse Aránega, que se submergeix en l'activació d'espais on la cocreació i l'experimentació multidisciplinària s'entrellacen amb el territori. Aquest projecte abasta diversos camps, des de les arts fins al gènere, passant pel territori i la societat, i té com a objectiu principal establir vincles amb entitats locals a Barcelona i connectar amb diverses comunitats.

En la base del nostre enfocament està la idea que no hi ha límits clars entre les arts i lo polític, ni entre els processos educatius i l'experimentació artística. Cada forma d'art o procés creatiu implica un aprenentatge ètic que ens porta a reflexionar sobre com i què aprenem.

Metodologia

La sinergia ètica i metodològica entre InteRed i Cuerpos en escucha ens ha permès fer servir les pràctiques artístiques com eines de pensament crític i creació col·lectiva, partint d'uns principis comuns. Seguint el pensament de la pedagoga **Maria Acaso**, hem treballat amb les formes artístiques entenent-les com formes de pensar i de fer, on les relacions que es construeixen entre els i les participants són fonamentals per al desenvolupament del procés.

En primer lloc, es privilegia el procés per damunt del resultat final i ens permet col·laborar des de **l'escolta i la cura**, reconeixent les diferents opinions i trobant solucions per tal de millorar el nostre entorn d'una manera creativa; i, en segon lloc, s'amplien les relacions amb l'ambient fent-nos pensar en com **generar vincles més sostenibles i ètics amb la natura de la qual som part**. D'aquesta manera, les arts guanyen una connotació política i pedagògica que ens fa reflexionar i actuar per al canvi social que volem contribuir a crear.

Aleshores, el procés artístic compartit amb l'alumnat ha obert el camí per reflexionar sobre les temàtiques ecosocial i així mateix generar un canvi en les nostres maneres de relacionar-nos amb l'ambient i el territori que habitem.

L'**escolta** ha sigut un mètode fonamental per assolir els nostres objectius: l'escolta entre els grups participants, l'escolta del soroll del barri i de les veus d'altres estudiants i dels veïns. Vam fer exercicis performatius enfocats a l'escolta del nostre cos, derives pel barri i l'escola per observar el nostre territori des d'una altra perspectiva i intervencions al carrer per interpel·lar als veïns.

Quan travessem les fronteres disciplinàries entre les arts i l'educació oferim la possibilitat als joves de creuar artísticament els confins de l'aula i de l'escola, i ser part d'un **procés expandit i transdisciplinar**.

Cuerpos en escucha. Habitar la Fabra (2023)

Què volem conèixer?

Fase 1:

Per començar el projecte, vam proposar als i les joves identificar quins temes els despertaven **interès o preocupació en relació amb el seu entorn més proper —el barri, la ciutat o la seva quotidianitat.**

A partir d'aquestes inquietuds, els vam convidar a establir vincles amb obres d'artistes de diferents disciplines que treballen des de l'activisme social o ecològic.

L'objectiu d'aquesta fase era promoure una primera aproximació reflexiva a les problemàtiques que volíem explorar, tot connectant-les amb **pràctiques artístiques contemporànies compromeses amb el context social i ambiental.**

Les obres proposades van ser les següents:

- **Alfredo Jaar**, *Es usted feliz?* (1972–1981)
- **Ana Mendieta**, *Tree of Life* (1976)
- **Alejandra Glez**, *Cuba* (sèrie, 2018–2020)
- **Agnes Denes**, *Wheatfield — A Confrontation* (1982)
- **Betsy Damon**, *7000 Year Old Woman* (1977)
- **Joseph Beuys**, *7000 Oaks* (1982)
- **Elsa Paricio**, *Enigma* (2015)
- **Fina Miralles**, *Dona-Arbre* (1973–1974)
- **Nancy Holt**, *Sun Tunnels* (1973–1976)
- **Mujeres Creando**, col·lectiu actiu des del 1992 (obra i accions diverses)

- **Juan David Galindo**, *Oficina de los posibles* (2017)
- **Patricia Piccinini**, *Big Mother* (2005)
- **Aviva Rahmani**, *The Blued Trees Symphony* (2015–2021)
- **Yosi Negrín**, *Burl Houses* (2020)
- **Regina José Galindo**, *¿Quién puede borrar las huellas?* (2003)
- **Seba Calfuqueo**, *Palabras a las aguas* (2020)

A través d'aquestes obres, els estudiants van poder reconèixer diferents formes de pensar i representar qüestions socials, polítiques i mediambientals, generant un **diàleg entre la seva realitat quotidiana i la pràctica artística contemporània**.

Alejandra Glez
Cuba (sèrie)
(2018–2020)

Elsa Paricio
Enigma
(2015)

Agnes Denes

Wheatfield — A Confrontation
(1982)

Joseph Beuys

7000 Oaks
(1982)

Desenvolupament de la dinàmica a l'aula

A l'aula vam disposar sobre una taula entre deu i quinze imatges impreses en format DIN A4, corresponents a les obres dels i les artistes seleccionades. Cada grup d'estudiants va escollir una d'aquestes imatges i va realitzar una breu investigació sobre ella: **el seu significat, el context de creació, l'artista i les idees** que hi estan associades.

Posteriorment, van posar en comú les seves descobertes i van relacionar cada imatge amb un o més dels conceptes següents: **Cos-Territori, Humà, No-humà, Natura, Sentipensar, Barri, Extractivisme, Cures, Respons-habilitat, Ecosistema, Capitalisme, Artificial, Afecte, Comunitat i Productivitat.**

La tria inicial de la imatge es va fer des de la **intuïció**, a partir d'allò que cada persona sentia en observar-la. Després de la recerca, cada estudiant va compartir amb el grup la seva interpretació i la seva lectura personal de l'obra.

A més de generar reflexió i debat, aquesta dinàmica es va dur a terme mitjançant la creació d'una **cartografia**, que va permetre a les i els estudiants visualitzar i organitzar les seves emocions, observacions i conceptes. Això va servir per aproximar **les seves experiències i percepcions quotidianes a les perspectives i pràctiques dels i les artistes contemporànies**, i per formular la pregunta o problemàtica que cada grup treballaria posteriorment en el projecte artístic.

Creació de la cartografia a
l'Institut Front Marítim

Formulació de preguntes i problemàtiques en el barri

Així doncs, cada grup d'estudiants va triar **una obra, un concepte i un lloc del seu barri** per situar la problemàtica que volien explorar. Aquesta tria permetia connectar les inquietuds personals i els interessos del grup amb un context territorial concret, preparant el terreny per a la deriva posterior.

A partir d'aquesta selecció, els grups van generar preguntes obertes relacionades amb l'obra, concepte i lloc escollits, que els van servir com a punt de partida per al projecte artístic i per reflexionar sobre el seu entorn immediat.

Preguntes generades pels grups de l'Institut Front Marítim

Grup 1

Obra: *Tree of Life* – Ana Mendieta

Concepte: Cos-territori

Lloc: Rambla del Poblenou

Preguntes:

- Com podem comprar productes orgànics a un preu assequible?
- Què pensa la gent del barri?

Grup 2

Obra: *7000 Year Old Woman* – Betsy Damon

Concepte: Extractivisme/Contaminació

Lloc: Sortida-entrada Ronda Litoral

Preguntes:

- Com podem reduir la contaminació acústica?
- Som conscients del soroll que hi ha al barri?

Grup 3

Obra: *Sun Tunnels* – Nancy Holt

Concepte: Ecosistema

Lloc: Platja de la Mar Bella

Preguntes:

- Com conscienciem a la gent perquè cuidi la mar?
- Com podem tenir més zones per passejar?
- Com podem fer un espai més verd amb tants edificis pel mig?

Grup 4

Obra: *Es usted feliz* – Alfredo Jaar

Concepte: Sentipensar/comunitat

Lloc: Institut Front Marítim

Preguntes:

- Com puc millorar el barri?
- Som lliures?

Preguntes generades pels grups de l'Institut Martí Pous

Grup 1

Obra: *Sun Tunnels* – Nancy Holt

Concepte: Ecosistema

Lloc: Parc de Can Dragó

Preguntes:

- Què ens transmet l'escultura del parc?
- Per què aquesta i no una altra?

Grup 2

Obra: *Enigma*– Elsa Paricio

Concepte: Humà/no-humà

Lloc: Parc de la Maquinista

Preguntes:

- Què vol dir ser humà o no-humà?
- Què és artificial i què no?
- Què és una creació espontània?

Grup 3

Obra: *Es usted feliz* – Alfredo Jaar

Concepte: Cos-territori

Lloc: Pont de la Maquinista

Preguntes:

- Observa aquest lloc, et dóna felicitat? Si és així; com la descriuries?
- T'havies parat a pensar-ho abans?
- Estàs ara mateix amb algú que et fa feliç?

Grup 4

Obra: *Mujeres creando*

Concepte: Cos-territori

Lloc: Institut Martí Pous

Preguntes:

- Ens relacionem tots iguals?
- Hi ha moltes desigualtats a l'institut?
- Hi ha respecte?
- Hi ha grups de persones que tenen més “poder” que altres?

Grup 5

Obra: *Big Mother* – Patricia Piccinini

Concepte: Afectes/Cures

Lloc: Parc de la Maquinista

Preguntes:

- Com seria l'espai de vida d'un híbrid?

Creació de la
cartografia a
l'Institut Martí Pous

Com ho volem conèixer?

Fase 2:

En aquesta segona fase proposem vincular els conceptes treballats amb el territori a través d'una **deriva** que ens permeti redescobrir el barri des d'una nova mirada.

La deriva és una **pràctica d'exploració urbana** que consisteix a desplaçar-se per l'espai, deixant-se guiar pels estímuls, les intuïcions i les emocions que sorgeixen durant el recorregut. Inspirada en els plantejaments de la psicogeografia, aquesta metodologia ens convida a percebre el barri no només com un conjunt de carrers i edificis, sinó com **un ecosistema viu i complex on conviuen elements humans i no humans**.

Hem escollit la deriva per encapçalar aquesta fase del projecte perquè permet connectar corporalment i sensorialment amb l'espai, activant una escolta atenta, oberta i curiosa. És una eina que **fomenta la descoberta, la sensibilitat i la formulació de preguntes des del territori mateix**, obrint camins per construir una relació més conscient, afectiva i crítica amb l'entorn que habitem.

Els espais que visitem durant la deriva esdevenen punts de reflexió des d'on **formular les preguntes que volem adreçar al barri** —en especial, als elements no humans que l'habiten.

La preparació de la deriva es realitza conjuntament amb els dos instituts participants. El recorregut es dissenya prèviament amb l'alumnat, que treballa en grups per identificar espais d'interès i imaginar possibles maneres d'intervenir-hi a través de preguntes, gestos o observacions.

Aquest procés posa l'accent en la relació sensible amb els elements no humans del paisatge urbà —com els arbres, l'aigua, els animals o els materials— i en com aquests influeixen en la nostra manera d'habitar i comprendre el barri.

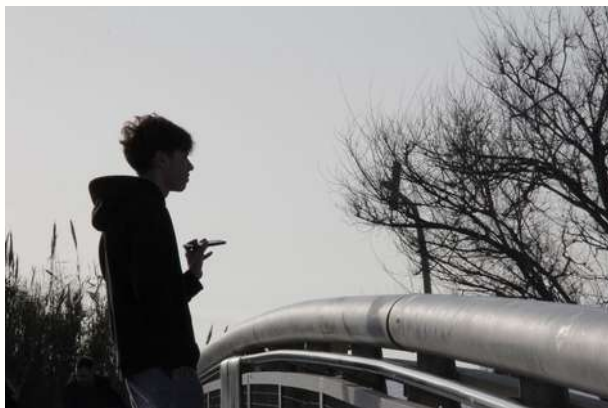
Realització de les derives amb l'alumnat dels dos instituts.

La deriva amb l'Institut Front Marítim es va dur a terme el 4 de març de 2025. L'itinerari va iniciar-se a la **Platja de la Mar Bella**, va continuar pel traçat de la **Ronda Litoral** i va finalitzar al **Parc de Gandhi**.

Al llarg del recorregut, cada grup va mantenir present el concepte i l'obra triats, així com les preguntes prèviament formulades, tot prenent apunts, fotografies i enregistraments audiovisuals per documentar la seva experiència. L'atenció es va centrar especialment en els **elements no humans del territori** —com el mar, el vent, els arbres, els sons o les textures urbanes—, observant com aquests interactuen amb la vida quotidiana del barri i com poden inspirar noves maneres de pensar la relació entre les persones i el seu entorn.

Deriva amb l'Institut Front Marítim

Deriva amb l'Institut Front Marítim

Deriva amb l'Institut Front Marítim

Després de la deriva, hem tornat a l'aula per “aterrar” l'experiència i posar en comú tot allò que s'ha observat i sentit durant el recorregut. Hem **visualitzat i escoltat el material recollit** — àudios, fotografies, vídeos i textos— i, a partir d'aquesta revisió compartida, l'alumnat ha començat a **imaginar possibles projectes artístics** que recollissin les seves reflexions i vivències al territori.

Cada grup ha triat una **forma d'expressió pròpia**, coherent amb el concepte i l'obra treballats:

- **Grup 1.** Concepte: cos-territori. → Enquesta amb codi QR, fotografia i so.
- **Grup 2.** Conceptes: extractivisme i contaminació. → Mapa/cartografia del barri interactiu.
- **Grup 3.** Concepte: ecosistema. → Collage.
- **Grup 4.** Conceptes: comunitat i sentipensar. → Intervenció al carrer i cartellisme.

Aquest moment de retorn i de creació col·lectiva ha permès **traslladar l'experiència sensorial i territorial a un llenguatge artístic**, obrint un espai on l'alumnat ha pogut reinterpretar el seu entorn i expressar-hi la seva mirada crítica i emocional.

Cercle de reflexió col·lectiva

La deriva amb l'Institut Martí Pous es va dur a terme el 31 de març de 2025. L'itinerari va començar al **Parc de la Maquinista**, va continuar pel **pont de la Maquinista** i va finalitzar al **Parc de Can Dragó**.

Deriva amb l'Institut Martí Pous

Deriva amb l'Institut Martí Pous

Igual que amb l'altre institut, després de la deriva vam tornar a l'aula per posar en comú tot allò que havien observat, experimentat i registrat durant el recorregut. L'objectiu era que cada grup **formalitzés i concretés el seu projecte**, tenint en compte el **canvi que volien aportar al territori**. Per això, van triar una **tècnica o mitjà artístic** vinculada al concepte i a l'obra que havien treballat:

- **Grup 1.** Concepte: ecosistema. → Collage.
- **Grup 2.** Conceptes: humà i no-humà. → Poesia.
- **Grup 3.** Concepte: cos-territori. → Cartellisme/pancartes.
- **Grup 4.** Concepte: cos-territori. → Cartellisme/pancartes.
- **Grup 5.** Conceptes: afectes/cures. → Maquetisme.

Deriva amb l'Institut Martí Pous

Quins canvis volem aportar en el territori?

Fase 3:

Projectes de l'Institut Front Marítim

Grup 1 — Concepte: cos-territori → Tècnica/mitjà artístic: digital

La finalitat d'aquest projecte és descobrir si totes les persones interpreten igual les imatges, si senten el mateix i si perceben les fotografies de manera similar.

El projecte gira entorn del concepte **cos-territori**. Les estudiants primer van començar amb una pluja d'idees sobre què els suggeria aquest concepte, relacionant imatges i compartint opinions i propostes. Posteriorment, van sortir a explorar diferents llocs del seu barri (Poblenou), fent fotografies i vídeos que transmetessin la mateixa sensació que relacionàvem amb el concepte.

A partir d'aquí van començar a donar forma al projecte. Van pensar idees i maneres de compartir-lo de manera que més gent pogués participar-hi. La proposta final va ser crear un **formulari anònim** amb diverses imatges perquè les persones poguessin indicar quines sensacions i emocions els transmetien.

Amb totes aquestes respostes van elaborar una representació gràfica que els va permetre comparar i visualitzar els diferents sentiments i percepcions que generen aquestes imatges. D'aquesta manera, **van poder observar com cadascú viu i interpreta el vincle entre cos i territori.**

https://docs.google.com/forms/d/1BVQBqQQiDSLJe_QKdTMlHr99_9TWktdh71PvAYYalfY/edit

Què sents?

Amb aquest formulari, t'animem que expressis el que sents veient algunes imatges sobre espais del Poblenou. Quines emocions sents?

Des de l'Institut Front Marítim, hem començat el nostre projecte. Durant aquestes darreres setmanes, hem estat treballant i reflexionant sobre alguns conceptes, relacionant-los, connectant fotos i pensant el significat que ens transmeten o ens proporcionen.

El nostre concepte principal i el que volem treballar més a fons és "Cos-Territori", un concepte originari d'Amèrica Llatina el qual relaciona el nostre cos com a propietat i com a propi territori. Aquest concepte es pot interpretar de moltes maneres, així que us convidem a relacionar les diferents imatges del nostre barri (el Poblenou) amb les emocions que sents i reflexionant sobre elles sempre mirant una fi.

(Important: aquestes respostes són anònimes i només s'utilitzaran per acabar de finalitzar el nostre projecte).

Section 2 of 3

Relaciona!

Relaciona i reflexiona sobre els teus sentiments conforma a les diferents imatges.

Quina és la primera emoció o sensació que et desperta aquesta imatge? *

- ☐ Por
- ☐ Tristesa
- ☐ Alegria
- ☐ Ira
- ☐ Culpa
- ☐ Admiració
- ☐ Curiositat
- ☐ Other: _____

Quina és la primera emoció o sensació que et desperta aquesta imatge? *

- ☐ Por
- ☐ Tristesa
- ☐ Alegria
- ☐ Ira
- ☐ Culpa
- ☐ Admiració
- ☐ Curiositat
- ☐ Other: _____

Quina és la primera emoció o sensació que et desperta aquesta imatge? *

☐ Por

☐ Tristesa

☐ Alegria

☐ Ira

☐ Culpa

☐ Admiració

☐ Curiositat

☐ Other: _____

Quina és la primera emoció o sensació que et desperta aquesta imatge? *

☐ Por

☐ Tristesa

☐ Alegria

☐ Ira

☐ Culpa

☐ Admiració

☐ Curiositat

☐ Other: _____

Preguntes finals.

Per acabar respon a les últimes preguntes.

Aquests espais del Poblenou et fan reflexionar? Per què? *

Long-answer text

Cnviaries alguna cosa sobre els diferents espais del Poblenou? Per què? *

Long-answer text

Posant l'enquesta a
l'institut i al barri

Grup 2 — Conceptes: Extractivisme i contaminació → Tècnica / mitjà artístic: mapa/cartografia

El segon grup ha creat aquest projecte per **conscienciar la gent sobre la contaminació acústica del barri**. Van partir de la premisa que moltes vegades ens hi movem sense adonar-nos-en, perquè ja hi estem acostumats, però quan en prenem consciència ens adonem de com n'hi ha tanta i de com ens afecta. El seu objectiu és fer reflexionar sobre aquesta presència constant de soroll i sobre què es podria fer per reduir-la.

A partir del seu **mapa de silencis i sorolls**, els visitants podran comprovar com, fins i tot en espais aparentment tranquils, el silenci es trenca pels sons de la ciutat. Això pot generar molèstia en persones que feia molt de temps que no escoltaven realment el silenci al barri.

El projecte va néixer a partir de l'obra *7000 Year Old Woman* de la Betsy Damon, però a mesura que avançaven van evolucionar cap a la idea de la contaminació sonora. En lloc de fer només fotografies, van decidir **enregistrar àudios durant la sortida**, comparant espais més i menys sorollosos, per poder representar-los posteriorment en el nostre mapa interactiu.

El resultat final és una cartografia que permet escoltar, veure i comprendre com el soroll afecta el territori i, alhora, el nostre cos.

Grup 3 — Concepte: Ecosistema → Tècnica/mitjà artístic: collage

L'objectiu del següent projecte és **conscienciar les persones que formem part d'un ecosistema compartit**, on no només conviuen humans, sinó també animals, plantes i altres formes de vida que mereixen respecte i atenció.

El grup vol transmetre la idea que el món no gira només al voltant de nosaltres, sinó que depèn d'un equilibri fràgil entre tots els éssers vius. A través del collage, amb fotografies realitzades durant la deriva, presenten aquesta interconnexió entre cos i territori, posant en relleu la necessitat de **tenir més cura del que fem en el nostre dia a dia i de preservar els espais verds del barri**. El seu desig és **evitar que aquests espais desapareguin i promoure'n la creació de nous**, ja que la natura embelleix el Poblenou i és essencial per a la vida de moltes espècies.

Grup 4 — Conceptes: Comunitat i sentipensar → Tècnica/mitjà artístic: Cartellisme

Per aquest projecte els estudiants es van inspirar en l'obra *¿Es usted feliz?* d' Alfredo Jaar. En ella, l'autor penjava un cartell al carrer per convidar la gent a reflexionar sobre la seva vida després d'una època marcada per una forta dictadura. Això els va semblar una proposta potent i van voler fer-ne una **reinterpretació situada en el segle XXI, adaptada al seu context i al seu barri.**

A partir d'aquesta idea, van decidir crear una intervenció visual al carrer per generar impacte i convidar la població del Poblenou a sentipensar: **a pensar i sentir col·lectivament sobre la vida quotidiana, les relacions i la comunitat.** La seva acció va ser basada en l'ús de pancartes com a dispositiu artístic i comunicatiu.

Respecte el procés de treball, van fer servir tela blanca i pintures per elaborar les pancartes. Després van pensar quines frases podien ser més significatives i adequades per interpel·lar la gent que passa pel carrer. Un cop ho tenien tot preparat, s'assebenten que no podien penjar la peça a la Ronda —l'espai que havien triat inicialment— perquè calia un permís especial. Això els va portar a replantejar el lloc i el format de la intervenció. Finalment, van exposar els cartells a l'institut.

Grup 1 — Concepte: ecosistema → Tècnica/mitjà artístic: collage

El grup va treballar a classe l'obra *Sun Tunnels* de Nancy Holt, una instal·lació que convida a observar la relació entre natura, llum i paisatge a través del pas del temps.

Inspirant-se en aquesta obra, van triar com a punt de la deriva l'escultura dels cavalls del Parc de Can Dragó. La van escollir perquè es troba en un espai obert i accessible per a tothom, i perquè, segons elles, “els animals representats els van semblar un bon punt de **connexió amb la noció d'ecosistema i amb el vincle entre presències humanes i no humanes en l'entorn urbà**”.

De cara a la creació artística, els i les estudiants van decidir elaborar un collage format amb fotografies de la ciutat i del mateix parc, mostrant especialment zones brutes o afectades per obres. L'objectiu del collage és **generar consciència sobre la necessitat de cuidar més l'espai públic**, de manera que la ciutat es mantingui més neta, agradable i respectuosa amb totes les formes de vida que hi conviuen.

Grup 2 — Concepte: humà i no-humà → Tècnica/mitjà artístic: poesia

El grup va partir de l'obra *Enigma* d'Elsa Paricio, que li va portar a reflexionar sobre els límits entre allò humà i allò no humà, i sobre com es construeix el que considerem natural o artificial. A partir d'aquesta obra van seleccionar dos conceptes centrals —**humà i no-humà**— que els van servir per formular les preguntes guia del projecte:

Què vol dir ser humà o no humà?

Què és artificial i què no?

Durant la deriva, van començar a explorar com expressar aquestes qüestions de manera creativa, buscant una proposta que incorporés tant elements naturals com artificials. Inicialment van pensar en realitzar un stop-motion utilitzant fulles de diferents arbres per simbolitzar la part no humana i orgànica del seu concepte.

Finalment, però, van decidir transformar la idea en una creació més poètica i material: un **poema-collage elaborat amb les fulles recollides durant la deriva**, combinant text i elements naturals per transmetre el mateix missatge. La peça vol generar una reflexió sobre la convivència i la frontera —a vegades difusa— entre humans, altres éssers i materials que formen part del nostre entorn quotidià.

Grup 3 i 4 — Concepte: cos-territori → Tècnica/mitjà artístic: cartellisme

Els grups 3 i 4 van treballar conjuntament el concepte de **cos-territori**, partint de dues obres que qüestionen la manera com els cossos habiten els espais i com les relacions de poder, les emocions i la convivència modelen els territoris que compartim.

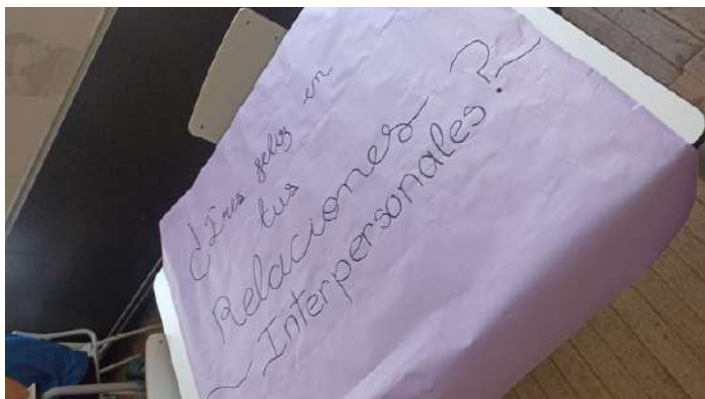
- El grup 3 es va inspirar en *Es usted feliz?*, d'Alfredo Jaar, una obra que interpel·la les persones a partir de preguntes simples però profundes.
- El grup 4 va treballar a partir de les pràctiques polítiques i feministes de Mujeres Creando, centrant-se en les desigualtats i en les dinàmiques de respecte dins la comunitat.

A partir d'aquests referents, els dos grups van formular les preguntes que els van servir per observar el **centre educatiu com un territori relacional, on els cossos, els gestos i les mirades també construeixen espais polítics**.

Els dos grups van coincidir en crear una intervenció visual dins l'institut, utilitzant el cartellisme com a mitjà d'expressió directa i accessible. Així doncs, van decidir elaborar pancartes amb frases com:

- *“Ni la tierra ni las mujeres somos territorio de conquista.”*
- *“El amor y el respeto se construyen en igualdad.”*
- *“¿Eres feliz en tus relaciones interpersonales?”*

La intenció comuna és fer visibles dinàmiques que sovint passen desapercebudes dins l'institut —emocions no dites, desigualtats normalitzades o manca de respecte— i generar un espai de reflexió col·lectiva.

Grup 5 — Concepte: afectes/cures→ Tècnica/mitjà artístic: maquetisme

El darrer grup va treballar a partir de l'obra *Big Mother*, de Patricia Piccinini, una escultura que representa un **ésser híbrid** —una figura entre humana i simiesca— que alleta un nadó humà. Aquesta imatge, que desdibuixa les fronteres entre espècies i planteja preguntes sobre la maternitat, les cures i els vincles afectius, va servir com a punt de partida per imaginar nous possibles ecosistemes.

Investigant l'obra, van descobrir que no es tracta simplement “d’una mona”, sinó d’un ésser híbrid, i això els va portar a formular la pregunta central del projecte: Com seria l’espai de vida d’un híbrid?

A partir d’aquesta pregunta, van començar a imaginar un entorn que combinés elements naturals i elements artificials, buscant un espai on el cuidador i el cuidat —humà i no humà— puguin conviure. Per aquest motiu, van decidir construir una maqueta, incorporant-hi: arbres i vegetació, com a representació de la jungla i la vida orgànica, elements urbans moderns, propis de la ciutat, i altres materials que permetessin pensar un ecosistema híbrid, fràgil i ple de possibilitats.

El resultat que van desenvolupar és un espai especulatiu on es barregen natura i ciutat, **creant un territori que acull noves formes de convivència, afecte i cura.**

Presentacions dels projectes

Finalment, els i les estudiants van presentar els seus projectes als altres cursos dels mateixos instituts. Es va participar al Festival F'ART a la Fabra i Coats, festival d'arts comunitàries que agrupava diverses activacions artístiques vinculades a centres educatius del territori. Aquesta experiència va permetre als alumnes compartir els seus processos creatius amb la comunitat i reflexionar sobre la importància de l'art com a eina d'expressió i transformació social.

Les alumnes van aprendre a connectar temàtiques d'ecologia amb la seva vida quotidiana i amb el barri, relacionant conceptes amb obres d'art contemporani i explorant noves mirades per pensar l'entorn proper. Les derives pel barri van permetre incorporar la cartografia visual com a eina per observar, preguntar-se i construir coneixement, tant al Front Marítim com a l'Institut Martí Pous. D'entre les preguntes seleccionades, van sorgir inquietuds sobre l'accés a productes ecològics, la proliferació d'edificis, la contaminació, la falta d'espais verds o la llibertat dins l'institut, així com qüestions profundes sobre què significa ser humà o no humà, què és artificial, si l'escola és un ecosistema i com descrivim la felicitat en relació amb els espais que habitem. Aquest procés va permetre a les alumnes reflexionar sobre les seves preocupacions, sobre la relació entre natura i cultura, allò humà i no humà, les polítiques d'igualtat i mirades queer, i sobre com imaginar possibles transformacions al seu propi barri.

Els principals desafiaments van ser aprofundir en els conceptes i vincular-los amb la pròpia realitat, utilitzar el cos i el moviment durant les sessions i treballar en grups o minigrups tot assumint la dispersió com una possible eina d'aprenentatge. Les preguntes, paraules i conceptes que sorgien dels seus interessos i sentires van orientar els projectes artístics, ajudant-les a pensar com millorar el barri, com cuidar el mar, o com generar espais més verds i caminables. Aquest procés creatiu i reflexiu no només va afavorir una comprensió més crítica del context urbà, sinó que també va permetre a les alumnes reconèixer-se com a agents capaces d'aportar canvis, imaginant noves formes de relació amb l'entorn i amb la comunitat.

Per últim, les aportacions i el contingut artístic i pedagògic que ha generat aquest projecte formaran part del *NINE / 1st International Conference on Artistic Research and Design Methodologies*, que tindrà lloc al IPB EsACT a Mirandela, Portugal, al desembre de 2025.

Projecte de

Cuerpos en Escucha

Amb el suport de

Barcelona, desembre 2025